

CHARLES DICKENS

DAVID COPPERFIELD DEL 1

 SAGA
EGMONT

CHARLES DICKENS

Charles Dickens

David Copperfield del 1

Översatt av Hanny Flygare

SAGA Egmont

David Copperfield del 1
är översatt från engelska av Hanny Flygare efter
David Copperfield
Copyright © 1936, 2019 SAGA Egmont, an imprint of Lindhardt og
Ringhof A/S Copenhagen
All rights reserved
ISBN: 9788726198850

1. E-boksutgåva, 2019
Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

Charles Dickens

Charles Dickens, Englands folkkäraste romanförfattare, föddes den 7 febr. 1812 i Landport utanför Portsmouth, där fadern hade en kassörstjänst i marinen. Från sitt fjärde till sitt nionde år var han med sin familj bosatt i Chatham, en stad som med sitt grannskap ofta tecknats i Dickens' böcker. 1823 flyttade familjen till London och slog sig ned i Camden Town. Den befann sig då i misär, och fadern, som icke kunde betala sina skulder, inspärrades i gäldfängelset, Marshalsea, varom Dickens således, som man kan förstå av hans romaner, hade personlig kännedom. Den lättsinnige och godmodige fadern har också tjänat som modell för flera av diktarens figurer, bland vilka vi först och främst minnas den odödlige Micawber i David Copperfield. Charles fick som barn slita hårt för födan — han var bl. a. biträde i en blanksmörjsaffär. Hans skolundervisning var bristfällig men ersattes av hans skarpa iakttagelseförmåga; han var efter sina egna ord "författare redan som spädbarn, alltid en skådespelare". Efter att ha tjänstgjort på ett advokatkontor och arbetat som domstolsreporter, fick han fast anställning i pressen, nämligen som parlamentsreferent i *Morning Chronicle*. Den kännedom han sålunda fick om domstolsväsendet, institutionerna och de sociala reformsträvandena blev av stor betydelse för hans författarskap. Som författare framträdde han först med de humoristiska skisser, som i bokform utkommo under titeln *Sketches by Boz* (1835—36). De följdes omedelbart av *Posthumous papers of the Pickwick club*, som med ens gjorde honom till en ryktbar författare. Han anknöt i denna

bok till den engelska humorns gamla traditioner men företedde samtidigt en makalös originalitet. Detta festspel av munterhet, skämt och komik, gammaldags och hemvant i fråga om ämneskrets och stämningsinnehåll men sprakande nytt till stilen, tog publiken med storm och löste floder av glädje och skratt. Än i dag kan *Pickwickgälla* som den roligaste bok, som någonsin blivit skriven. Samtidigt med publiceringen av *Pickwick* gifte sig Dickens med Catherine Hogarth; äktenskapet blev olyckligt och upplöstes 1858. Med *Oliver Twist* ändrade Dickens ton och manér; han skildrade här i allvarlig och dyster stil sociala missförhållanden och gav gripande bilder från brottets värld. I *Nicholas Nickleby*, som utgavs häftesvis 1838—39, förenar han den ljusa och mörka sidan av sitt lynne; svartmålningar från det engelska skolväsendet omväxla här med scener av brokig och uppsluppen humor. Hans nästföljande romaner voro *The old curiosity shop* och *Barnaby Rudge*, som publicerades i den illustrerade veckotidskriften *Master Humphreys Clock*. Efter de ansträngningar, hans arbetsflit förorsakat, började hans hälsa vackla, vilket icke hindrade honom från att antaga en inbjudan till Amerika, där han vistades omkring fem månader. Entusiastiskt mottagen som "nationens gäst", fattade han själv avsmak för landet, som han hånade i sina *American Notes* och i romanen *Martin Chuzzlewit* (1844). Efter återkomsten slog han sig på att skriva julhistorier, vari han med djup värme men också med överdriven sentimentalitet förhärligade hemlivets och kyrkans ljusa värld. Efter en resa till Italien, vilken som litterär frukt avsatte boken *Pictures from Italy* (1846), startade han en tidning, *Daily News*, som han emellertid mycket snart nedlade. Omkring halvsekelstiftet utvecklar han på nytt en häpnadsväckande alstringskraft, som också bringar hans författarskap till dess höjdpunkt. 1848 utkommer *Dombey*

and Son, 1850 *David Copperfield*, 1853 *Bleak House*. I stort sett finner man en avmattning i hans konst under 1850-talet, varom romanerna *Hard Times* och *Little Dorrit*, som dock ha många gläsande drag, bära vittne. Efter *A Tale of Two Cities*— med ämne från franska revolutionen — utgav han ett nytt mästerverk, *Great Expectations*, (1861), där han, som V. Hugo i *Les misérables*, skildrade straffångarnas liv, en av hans mest betydande sociala romaner. Han hade några år förut begynt en verksamhet, som förskaffat honom mycket ära och guld, nämligen uppläsningsturnéer, under vilka han föredrog kapitel ur sina egna romaner. I recitationens konst visade han de yppersta utförsgåvor, och publiken strömmade i tusental till hans kateder. Hans sista färdigskrivna roman var *Our mutual friend*, som utkom 1865. Därefter gjorde sig hans sjukdom åter påmind, nu i svårare form och förvärrad av den nervskakning, för vilken han utsattes vid en ohygglig järnvägsolycka. Ehuru en redan bruten man, antog han en ny inbjudan från Förenta Staterna, där han gjorde en uppläsningsturné 1867 och 68. Efter varje uppläsning måste han lägga sig på en soffa och vila ut. På turnén förtjänade han 20,000 pund. Men hans kraftansträngningar därunder voro, har man sagt, ett självmord. Ihållande sömnlöshet förvärrade hans tillstånd. Emellertid tycktes han åter leva upp, sedan han vänt tillbaka till England. Sysselsatt med att författa romanen *The mystery of Edwin Drood*, träffades han av döden den 9 juni 1870, endast 58 år gammal. Hans litterära Herkulesarbete hade i förtid slitit ut hans livstråd. Han begrovs i Westminster Abbey.

Till sitt lynne var Dickens impulsiv och entusiastisk, ehuru icke fri från teatraliska manér. Han var en hjärtegod man, som skänkte sin kärlek i synnerhet åt de fattiga och förtryckta, vilkas talan han så hängivet fört i sina böcker och om vilkas liv och seder han hade en så intim kännedom.

Till hållning och utseende liknade han på äldre dagar "en välbeställd sjökapten, som kommit hem från en längre resa". Han var en hjärnans arbetare som få, gick med liv och själ upp i sitt författarskap och höll sitt yrkes heder högt. En engelsman av äkta och ädel art, har han med sin diktning erövrat världen.

Hans inflytande har varit lika stort i hans hemland, där den senare realismen står under hans tecken, som i utlandet, exempelvis Ryssland, där han påverkat Dostojevski, i Frankrike, där hans humor satt spår i Alphonse Daudets galliskt förfinade konst, och i Sverige, där August Strindberg följer hans väg, icke minst i sin genombrottsbok *Röda rummet*. Dickens har i alla länder en hängiven församling av dyrkare och läsare, bestående både av högt bildade personer och av folkets enkla barn.

När Dickens framträdde som fullmogen författare — nämligen med *Pickwick*— överraskade han sin samtid genom den strömmande glädjen och hjärtligheten i sitt temperament, genom den saftiga friskheten i sin humor, den dråpliga komiken i sina karaktärsteckningar, den fantastiska synen på den vardagliga verkligheten och den livfulla omständligheten i sin stil, egenskaper, som än i dag förvåna och fångsla och i den blandning, vari de här förekomma, äro unika. Skarp iakttagelseförmåga och en rörlig, sprudlande inbillningskraft, tröghet och energi, flegma och uppsluppenhet, löjen och tårar, sådan var sammansättningen av den rikt utrustade diktarens lynne, som i en egenartad personlighet syntes spegla den karaktärsfulla engelska folksjälens och på nytt bragte sidor därav i dagen, vilka länge legat dolda. Som den främste realisten inom sin engelska författargeneration var Dickens en av ledarna för den vändning, som litteraturen tog omkring mitten av förra århundradet. Från romantikens molnvärld och blåa hav sökte dikten åter fasta landet, efter

sin lyriska flykt bland drömmar och hägringar sänkte den sig åter till människornas städer och boningar, den överlägsne byronske hjälten efterträddes av den enkla hedervärda borgaren. Det är typiskt, att efter den poetiska högfloden i århundradets början prosan vardagens språk alltmer utbreder sig och befäster sitt välde, icke minst i England, där Dickens och Thackeray representera den nya tidsandan. En nykter och realistisk prägel blev utmärkande för litteraturen, som alltmer blev ett forum för samhällsfrågorna, men prosan var, åtminstone hos Dickens, bräddad med poesi och realismen genomstrålad av romantik. Dickens hade i minst lika hög grad som verspoeterna en dragning till det sällsamma och underbara, som han emellertid överflyttar till den närliggande verklighetens mark. Hans ämnesval förbinder honom även — t. ex. i *Martin Chuzzlewit* — med skräckromantiken. Och som fantomer i en drömvärld röra sig många av hans figurer, fastän de på samma gång tillhöra den alldagliga verklighetens värld. Den väldiga romantiska rörelsen har ryckt även en Dickens med i sin ström. Medvetet anknöt denne dock i sin diktning till äldre engelska författare och torde särskilt av en realistisk humorist som Smollet ha hämtat bestående intryck.

Dickens böcker ha, än öppet och direkt, än underförstått och halvmedvetet, ett moraliserande syfte, varmed han följer en allmän tendens i den engelska litteraturen och f. ö. företräder tidsandan, som nu bestämdes av intresset för samhällsfrågor. Långt ifrån att endast vilja roa, uppfattar han sin diktarkallelse också som en plikt att leda och lära och med sina skildringar ur livet verka reformerande på samhället och uppfostrande på den enskilde. Med satiren som vapen angriper han en del sociala lyten, t. ex. formväsendet inom förvaltning och rättsskipning och övergreppen mot fångar och fattiga. Avhjälpan av nöden

i alla dess former var Dickens' stora patos. Behjärtande, att mycket av det förvända i livet beror av en försummad barnavård och uppfostran, vänder han sig med bister ironi och slagkraftig polemik mot sin tids usla skolväsende, som han i sin ungdom själv fått pröva och som han efter egen erfarenhet skildrar i den delvis självbiografiska David Copperfield. Och Nicholas Nickleby är en flammande protest mot den råa misshandeln av barnen. Ingen pedagog har i högre grad och mera resultatrikt än Dickens varit verksam för skolväsendets reformering i sitt hemland.

Även hans mera fristående människoskildring är moraliskt färgad. Som rena typer eller exemplar ur själens naturliv framställer Dickens sällan sina människor. Man kan tvärtom gå så långt som att säga, att de goda och ädla bland dem mer eller mindre betonat äro angivna som upphöjda förebilder, de onda och elaka åter som varnande exempel. Dock är han i kraft av hela sitt friska mänskliga väsen skyddad från faran att ge torrläxor och förfalla till predikoton. Denne sedelärare har förmågan att förtrolla med sina fabuleringar, och denne moralist är framför allt poet. Man finner icke lätt en författare, vilken i samma grad som Dickens kan förläna oskulden behag och ikläda godheten fägring. Hans berömda unga kvinnor uttrycka just denna förening av själsadel och skönhet, och icke ens den, som stundom finner deras väsen en smula tamt och alltför änglalikt, kan tillsluta sig för älskligheten i deras natur. Ur en viss synpunkt kan hans verk betraktas som en lovsång till det rena och ödmjuka hjärtat. Som psykolog har han svagheten att måla sina figurer väl enfärgat, så att brytningarna på gott och ont och de finare skiftningarna i människonaturen lätt nog bli överstrukna. Hans breda, massiva penseldrag giva icke rum åt delikatare avtoningar, medan han däremot är en mästare i att oändligt variera

teckningen av samma karaktärsegendomlighet, såsom i mästarporträttet av Mr. Pickwick.

Som satiriker sparar icke Dickens på skarpa hugg, och hans ironi är ofta förkrossande genom sin tunga saklighet, som dock vanligen lättas och livas av humorns ljusglimtar. Men han fäster sig icke såsom sin store landsman Swift ensidigt vid de ondsinta och lastbara individerna och tar icke dem som mänsklighetens enda företrädare, och så hårt han än bestraffar en Pecksriff — den engelska litteraturens yppersta Tartuffe-figur — en Dombey o. a. släpper han därvid ej ur sikte deras motsatser, vilkas rättskaffenhet fyller honom med glädje och vilkas välgång ligger honom så varmt om hjärtat. Förhatligast äro honom de kalla och torra krämarsjälarna, blodsugarna och förtryckarna, som utrota all mänsklig lycka och lägga livet öde omkring sig. Men det varder fröjd i himlen och på jorden, när en sådan, som t. ex. gamle Scrooge i *A Christmas Carol*, sig omvänder och bättrar.

Humorn, som ju på det moraliska området betyder försonlighet, gör emellertid Dickens till en mild domare och han är snar att förlåta en människa hennes brister och skröpligheter, blott de icke uttorkat personlighetens kärna. Är hjärtat gott, får huvudet gärna vara litet vridet och existensen urspårad. Den yttre förkommenheten framhäver ofta det inre värdet, dygden förblir dygd, fastän den yrar och svärmar och blir icke skämd, om den så löper ut i de mest grella och groteska egenheter. Med denna människouppfattning får Dickens tillfälle att skapa en rad original, det ena sällsammare än det andra, manerliga gamla herrar, godmodiga i sin styva värdighet, sippa fröknar, kaxiga sprättar, inpiskade skälmar, kärva tvärviggar och uppsluppna pratmakare, lättsinniga muntergökar och fnoskiga monomaner, typer, gripna ur högen, varur Dickenskännaren lätt hämtar sina exempel.

Karikatymässigt förvridna och fantastiskt omskapade, äro dessa figurer just icke exakt tecknade efter modell; konstnären förvandlar inför vår blick den vanliga verkligheten och sätter däri in sin inbillnings brokiga marionettspel. Och det blir en komikens maskerad, som förändrar alla proportioner och stegrar alla färger. Diktens verklighet blir underbarare och tyckes under den suggestion den åstadkommer även sannare än verkligheten. Vi skrämmas och vi skratta, vi gråta och vi jubla, och vi ryckas med av hans smittande lynne och värmas av hans hjärtlighet, och vi känna oss uppfriskade av en solglittrande regnskur av humor, under vilken hela världen med alla sina gråa och nötta föremål för ett ögonblick skiner i festlig glans. Vilka gestalter har han icke skapat och färglagt med sin egendomliga starka och bjärta palett! Där är t. ex. inom den kusligt groteska genren sådana figurer som dvärgen Quilp och den hemska ur Londons undre värld hämtade trollpackan Mrs. Gamp, där äro de två strålande typerna i *David Copperfield*, Miss Trotwood och Mr. Micawber. Den ensidiga och överdrivna betoningen av vissa egenskaper, som — det är sant — i vissa fall slår över till manér, ger typerna en ökad relief, men skildringens rörlighet upphäver risken för att de skola göra intryck av abstrakt stelhet.

Ofta påpekad är Dickens' förmåga att levandegöra en miljö, som han skildrar både med detaljtrogen, icke sällan omständlig, realism och med den själs- och stämningston, som utgår från människorna, kring vilka den sluter sig. Naturen möter endast sällan i hans verk i form av fristående och objektiva bilder; den återger den blick, med vilken diktaren själv och hans gestalter betrakta den. Även detta är ett romantiskt drag i Dickens' konst. Naturen ingriper skrämmande och varnande eller uppmuntrande och styrkande i människolivet, frambringande än ljussyner,

än spökbilder. Som staden Londons skildrare står väl Dickens oöverträffad. Hur hans öga fångat dess människomyller, vari de enskilda individerna, följande sina egna dunkla öden, blottas och försvinna mellan dimmor och stenmassor! Underbar är hans förmåga att måla händelser i erinringens halvdager och avtona sina minnen mot varandra i deras växlande ljusstyrka. Vilket eko av hans försvunna levnads dova sus ljuder ej genom hela David Copperfield, den kanske yppersta romantiserade självbiografi, som någonsin skrivits, den store diktarens eget litterära älsklingsbarn.

Den hos Dickens ofta klandrade sentimentaliteten, som verkligen ibland närmar sig hjärtnupenhet, ävensom hans understundom affekterade och preciösa stil, som ej alltid kan fränkännas långrandighet, äro lätta motvikter mot det överlägsna värdet i hans verk. Det finns diktare, som nått högre och djupare än han, men var geniet någonsin förenat med ett hjärta som hans, ett av de rikaste och varmaste, som klappat på jorden?

I.

Jag kommer till världen.

Huruvida jag själv blir hjälten i min egen levnadssaga eller om det blir någon annan som kommer att intaga den platsen, skola följande blad utvisa. För att börja mitt liv från mitt livs början, vill jag först berätta, att jag, enligt vad man sagt mig och jag tror, föddes en fredag klockan tolv på natten. Man lade märke till att klockan började att slå och jag att skrika på samma gång.

Med avseende fäst vid dagen och stunden för min födelse, förklarades det såväl av barnmorskan som av åtskilliga kloka gummor i grannskapet, vilka livligt intresserat sig för mig åtskilliga månader innan vi kunnat göra personlig bekantskap, för det första, att jag var bestämd till otur här i livet och för det andra, att jag säkert skulle få förmågan att se spöken och andar, enär båda dessa gåvor enligt deras förmenande ovillkorligen förknippade sig med alla små olyckliga människobarn av båda könen, som kommit till världen framemot småtimmarna en fredagsnatt.

Med avseende på den förstnämnda spådomen, säger jag ingenting nu, ty ingenting kan bättre än min egen levnadshistoria ådagalägga, om förutsägelsen visade sig grundad eller oriktig. Med avseende på frågans andra del vill jag bara anmärka, att såvida jag icke som lindebarn förbrukat denna min arvslott, har jag icke tillträtt den än. Men jag klagar visst icke över att jag gått förlustig denna förmån; är det så att någon annan i mitt ställe kommit i åtnjutande därav, är det honom väl unnat.

Jag föddes med segerhuva, och segerhuvan utbjöds i tidningarna till det billiga priset av femton guineas¹. Om sjöfarande folk hade ont om pengar den tiden eller om de led o brist på tro och föredrogo livräddningsgördlar, vet jag icke; vad jag vet är, att blott ett enda bud gjordes och detta av en advokat, som visst ägnat sig åt växelmäkleri. Han bjöd två pund kontant, resten i sherry, men vägrade att till högre summa än så frikallas från risken att drunkna. Annonsen drogs följaktligen in utan att ha vållat annat än förlust — ty vad sherryn beträffar, var min mor snarare benägen att avyttra alla slags lyxartiklar än att köpa dem — och tio år därefter anställdes lotteri på segerhuvan nere i vår hemtrakt. Femtio personer köpte var sin lott för en halv krona², och den vinnande skulle erlægga en krona eller fem shilling till. Jag var själv närvarande, och jag tyckte det var riktigt kusligt att se en del av mitt eget jag avyttras på detta sätt. Jag minns mycket väl, att segerhuvan vanns av en gammal fru med sypåse, som mycket motvilligt plockade fram sina fem shilling, allt i småmynt. Till sist fattades det ändå två och en halv pence, och trots mycken uppoffring av tid och möda fick hon det aldrig klart för sig. Som ett där i trakten ganska beaktat faktum står det emellertid fast, att hon aldrig drunknade utan helt lugnt avsomnade i sin säng vid nittiotvå års ålder. Intill det sista lär hon berömt sig av att hon aldrig i sitt liv varit på vatten, utom då hon gått över en bro, och vid den högt värderade tekoppen plägade hon ännu i sina yttersta dagar uttrycka sin harm över gudlösheten hos dessa sjömän och andra, som hade den förmåtenheten att "slingra" sig över haven. Fåfängt föreställde man henne, att åtskilliga njutningsmedel, bland andra teet, voro resultat av denna klandervärda vana. Hon svarade då med ökat eftertryck och en inneboende känsla av sitt arguments hållbarhet: "Det är bäst att följa banad väg".

För att inte själv avvika från vägen återgår jag nu till min födelse.

Jag föddes i Blunderstone i Suffolk, eller "så vid lag", som de säga i Skottland. Min fars ögon hade slutits för denna världens ljus ett halvt år innan mina öppnades för det. Än i dag förefaller det mig så underligt, att han aldrig sett mig, och än underligare synes mig min i minnenas dunkel framträdande barnsliga idéförbindelse med hans vita gravsten därute på kyrkogården. Jag erinrar mig mitt medlidande för den, där den låg så ensam ute i den mörka kvällen, då vårt lilla vardagsrum var så varmt och ljust med brinnande brasa och lampor. Ibland tyckte jag, att det var riktigt grymt att vi stängt och bommat till så väl om oss.

En moster till min far och följaktligen grand'-tante till mig, som jag framdeles skall säga mera om, var den förnämsta personen i vår familj. Miss Trotwood, eller miss Betsey, som min stackars mor alltid kallade henne, när hon lyckades så pass övervinna sin fruktan för denna imponerande dam att hon nämnde henne alls — vilket var sällsynt — hade varit gift med en man, som var yngre än hon och mycket vacker — utom i den mening som betecknas av ordspråket "vacker är den vackert gör" — ty han misstänktes starkt för att ha slagit miss Betsey, ja, en gång lär han med anledning av en penningtvist ha vidtagit några raska åtgärder för att kasta ut henne genom ett fönster två trappor upp. Dessa påtagliga bevis på lynnenas oförenlighet hade förmått miss Betsey att medelst erläggande av en viss summa göra sig av med honom och utverka skilsmässa på grund av ömsesidig överenskommelse. Han for till Indien med sitt kapital, och enligt vad en fantastisk sägen inom familjen visste att berätta, hade han där setts ridande på en elefant i sällskap med en babian; men det var det nog inte, det var kanske en babu eller en begum i stället. Innan tio år gått om, fick man

emellertid från Indien underrättelse om hans död. Hur den berörde min tant, var det ingen som visste, ty strax efter skilsmässan hade hon återtagit sitt flicknamn, köpt en villa i en by vid havskusten, slagit sig ned där som ett ensamt fruntimmer med sin tjänarinna och alltjämt fortsatt att leva i den mest obevekliga tillbakadragenhet.

Min far hade visst en tid varit hennes stora favorit; men hon kände sig dödligt förolämpad av hans giftermål, på grund av att min mor var "en vaxdocka". Hon hade aldrig sett min mor, men hon visste, att hon ännu icke fyllt tjugu år. Min far och miss Betsey träffades aldrig mer. Han var dubbelt så gammal som min mor när de gifte sig och ganska klen till kroppen. Han dog ett år efteråt, som jag redan sagt, ett halvt år innan jag kom till världen.

Så stodo sakerna på eftermiddagen den fredag, som man torde ursäktat att jag anser så händelserik och viktig. Naturligtvis hade jag då ingen aning om dessa ställningar och förhållanden, ej heller kan jag ha något minne, grundat på mina egna sinnens vittnesbörd, av vad som sedan följde.

Min mor satt framför elden, ej vidare stark och mycket nedstämd, blickande in i glöden genom tårar och ganska bekymrad såväl för egen räkning som för den lilla faderlösa främlingens, vars ankomst till en värld, som föga frågade efter honom, bebådades av några nåldynor och småkläder i en låda uppe i sängkammaren. Min mor satt, som jag sade, framför elden den där klara, blåsiga eftermiddagen i mars, bävande och sorgsen, mycket oviss om hon med livet skulle bestå det föreliggande provet. Efter att ha torkat tårarna ur ögonen kom hon att se ut genom det motliggande fönstret och blev varse en främmande dam, som vandrade uppför trädgårdsgången.

Min mor fick genast klart för sig, att det var miss Betsey. Den nedgående solen kastade över trädgårdsstaketet sitt skimmer på den främmande damen, och hon styrde kurs

mot ingången med en stelhet i rörelserna och en bestämdhet i ansiktsuttrycket, som icke kunnat återfinnas hos någon annan.

Framkommen till byggningen, gav hon ett ytterligare bevis på sin identitet. Min far hade ofta antytt, att hon sällan betedde sig som en vanlig kristen människa, och i stället för att ringa på portklockan gick hon fram till fönstret, genom vilket min mor sett henne, och tittade in, i det hon, efter vad min mor påstod, tryckte näsan så hårt mot rutan att den blev alldeles vit och platt.

Hon skrämde så häftigt min mor, att jag alltid varit fullt och fast övertygad om att jag har miss Betsey att tacka för, att jag föddes på en fredag.

Min mor hade helt uppskakad rest sig från stolen och ställt sig i vrån bakom den. Miss Betsey, som långsamt och granskande lät blicken gå kring rummet, började från andra hållet och lät sina ögon, likt turkhuvudet på ett Schwarzwalderur, sakta vända sig tills de stannade på min mor. Då rynkade hon pannan och på ett sätt, som krävde lydnad, vinkade hon åt frun i huset att gå och öppna dörren. Min mor lydde.

— Mrs David Copperfield, kan jag se, sade miss Betsey. Förmodligen hade de sista ordens betoning sin grund i min mors sorgdräkt och tillstånd.

— Ja, sade min mor med svag röst.

— Miss Trotwood, upplyste främlingen. Ni har väl hört talas om henne, kan jag tro?

Min mor svarade, att hon haft det nöjet, och hon erfor en obehaglig känsla av, att det märktes, att nöjet icke varit överväldigande.

— Nu ser ni henne, sade miss Betsey. Min mor böjde på huvudet och bad henne stiga in.

De gingo in i vardagsrummet, som min mor nyss lämnat. Det var inte eldat i förmaket på andra sidan gången — hade

icke varit det alltsedan min fars begravning; och då de båda satt sig ned och miss Betsey ej sade ett ord, brast min mor efter några fåfänga försök att behärska sig i gråt.

— Se så, se så! sade miss Betsey ivrigt. Låt bli det där, lugna er!

Men min mor kunde inte det, utan fortfor att gråta, tills hon gråtit ut.

— Tag av dig mössan, barn, sade miss Betsey, och låt mig se hur du ser ut.

Min mor var så rädd för henne, att hon ej vågat motsätta sig denna besynnerliga uppmaning även om hon haft lust därtill. Hon gjorde därför som hon blev tillsagd och gjorde det med så darrande händer, att hennes hår, som var rikt och vackert, föll ned kring ansiktet.

— Bevare mig väl! utbrast miss Betsey. Du är ju en riktig barnunge!

Det är nog troligt, att min mor såg ovanligt ung ut för sina år; hon sänkte huvudet, som om det varit hennes fel, och sade med en snyftning, att hon verkligen fruktade, att hon var en ganska barnslig änka och skulle bli en barnslig mor, om hon fick leva. Under den korta paus som följde, hade hon en förnimmelse av att miss Betsey med icke ovänlig hand vidrörde hennes hår; men då hon såg på henne i denna blyga förhoppning, fick hon se den värda damen med något uppvikt klänningskjol, händerna vilande på ena knäet och fötterna stödda mot sprakgallret sitta och rynka pannan framför elden.

— Varför i all världen heter det Skatboet? frågade miss Betsey plötsligt.

— Menar ni huset? frågade min mor.

— Ja, varför skulle det heta Skatboet? Matboet hade väl låtit bättre, om någon av er haft litet praktiskt förstånd.

— Det var mr Copperfield, som bestämde namnet, svarade min mor. Han tyckte om fåglarna och fann det

lämpligt.

Aftonvinden ställde i detsamma till ett sådant oväsen bland några gamla almar nere i trädgården, att varken min mor eller miss Betsey kunde låta bli att se åt det hållet. Då almarna böjde sig mot varandra, likt jättar som viska om hemligheter, och efter några sekunders tankeutbyte satte sig i häftig rörelse och vilt svängde med grenarna, som om de givna förtroendena varit allt för uppskakande för deras sinnesfrid, började några illa åtgångna, ruggiga gamla skatbon, som sutto uppe i topparna, att gunga likt skeppsvrak på ett stormigt hav.

— Var är fåglarna? frågade miss Betsey.

— Fåglarna? — Min mor hade tänkt på något annat.

— Skatorna — vart ha de tagit vägen? frågade miss Betsey.

— De ha inte funnits här i vår tid, sade min mor. Vi trodde — det vill säga min man trodde — att det fanns mycket skator här, för det var en hel mängd bon; men de voro gamla och för länge sedan övergivna av sina invånare.

— Det är så likt David Copperfield! utbrast miss Betsey. Jag känner igen honom i det här. Han kallar huset Skatboet, då det inte fanns en skata i dess närhet, och tar fåglarna på god tro, bara för att han ser bona!

— Mr Copperfield, inföll min mor, är död, och om ni vågar säga någonting ovänligt om honom till mig så ...

Min stackars lilla mor hade väl antagligen i det ögonblicket för avsikt att rikta något våldsamt angrepp mot min tant, som lätt kunnat reda sig mot henne med ena handen, till och med om min mor varit bättre tränad för enviget än fallet var den aftonen. Emellertid stannade uppsåtet vid att hon reste sig från stolen; och så satte hon sig helt ödmjukt ned igen och svimmade av.

När hon så kom till sans igen, om av egen kraft eller tack vare miss Betseys åtgörande, visste hon ej, fann hon denna

stående vid fönstret. Skymningen höll nu på att övergå till mörker, och ehuru de dunkelt urskilde varandra, kunde de icke ens gjort detta utan hjälp av eldskenet.

— Nåå? sade miss Betsey och återvände till sin stol, som om hon endast helt tillfälligtvis kastat en blick på utsikten. När väntar du —

— Jag har kommit i en sådan darrning, stammade min mor. Jag vet inte vad som går åt mig. Jag dör bestämt.

— Åh nej, visst inte. Drick litet te.

— Kan ni verkligen inbilla er, att det skulle gagna mig? utbrast min mor svagt och hjälplöst.

— Visst skulle det det, sade miss Betsey. Det där är bara inbillning. Vad kallar du flickan?

— Jag vet ju inte än, om det blir en flicka, svarade min mor oskyldigt.

— Gud signe barnet! utbrast miss Betsey, utan att veta, att hon citerade en strof av de på nåldynan utprickade däruppe i byrålådan, men hon tillämpade den på min mor i stället för på mig. — Henne menade jag inte. Jag menade tjänstflickan.

— Peggotty, svarade min mor.

— Peggotty! upprepade miss Betsey med märkbart ogillande. Inte vill du väl säga, att någon varelse blivit buren till en kristen kyrka och döpt till Peggotty?

— Det är hennes tillnamn, förklarade min mor med matt röst. Mr Copperfield kallade henne så, emedan hennes förnamn var detsamma som mitt.

— Hör hit, Peggotty, ropade miss Betsey, som öppnat dörren. Kom in med te. Frun mår inte bra. Låt se att ni raskar på.

Efter att ha utfärdat denna befallning med en ton, som hade hon från hushållets början därinom övat en obestridd myndighet, och efter att ha satt ögonen i Peggotty, som vid ljudet av den främmande rösten med tänt ljus skyndat ut i

gången, stängde miss Betsey åter dörren och satte sig ned som förut med fötterna mot spisgallret, klänningen uppvikt och händerna vilande mot ena knäet.

— Du sade någonting om att det skulle bli en flicka, utlät sig miss Betsey. Visst blir det en flicka. Jag känner på mig, att det blir en flicka. Och ser du, barn, från den stund denna flicka kommit till världen ...

— Kanske blir det en gosse, dristade sig min mor att invända.

— Jag har ju sagt dig, att jag känner på mig, att det blir en flicka, gentog miss Betsey. Motsäg mig inte. Från den stund denna flicka kommer till världen, ämnar jag bli hennes vän. Jag vill bli hennes gudmor och jag anhåller, att du kallar henne Betsey Trotwood Copperfield. Denna Betsey Trotwood skall inte begå några misstag i livet. Ingen skall leka med denna stackars flickas känslor. Hon skall bli väl uppfostrad och noga aktad, så att hon inte sätter någon obefogad tillit till någon främling. Det skall jag draga försorg om.

Var och en av dessa satser åtföljdes av en knyck på miss Betseys huvud. Det var som om känslan av hennes egna oförrätter sjudit inom henne, och som om hon behärskat sig för att icke än tydligare anspela på dem. Detta misstänkte åtminstone min mor, då hon observerade henne vid det svaga eldskenet. Min mor var dock alltför orolig för egen räkning, alltför överväldigad och förvirrad att kunna göra några pålitliga iakttagelser eller veta vad hon skulle säga.

— Och var David god mot dig, mitt barn? frågade miss Betsey sedan hon suttit tyst en stund och knyckarna på huvudet så småningom upphört. — Levde ni väl med varandra?

— Vi voro mycket lyckliga, svarade min mor. Mr Copperfield var obeskrivligt god mot mig.

— Jaså, då skämde han väl bort dig? återtog miss Betsey.

— Ja, det gjorde han nog, och det blir allt svårt för mig att stå alldeles ensam i världen utan någon annan än mig själv att lita till, sade min mor med en snyftning.

— Se så, gråt inte! sade miss Betsey. Det tycktes just inte vara något passande parti — det är sällan äkta makar passa ihop — det det var därför jag frågade. Du var visst fader- och moderlös?

— Ja.

— Och guvernant?

— Jag var barnfröken i en familj, och mr Copperfield kom dit på besök. Mr Copperfield var mycket vänlig mot mig, sysselsatte sig med mig och visade mig mycken uppmärksamhet. Till sist friade han till mig. Jag gav honom ja, och så gifte vi oss, sade min mor helt okonstlat.

— Hm! Stackars barn! mumlade miss Betsey med bekymrad min utan att taga ögonen från elden. Kan du någonting?

— Förlåt mig, hur menar ni? frågade min mor blygt.

— Kan du sköta ett hus till exempel? sade miss Betsey.

— Inte så bra som jag skulle vilja, förklarade min mor. Men mr Copperfield undervisade mig — Det var han allt kompetent till! interfolierade miss Betsey — och jag tror nog, att jag skulle ha gjort framsteg, ty jag var mycket ivrig att lära och han en mycket tålig lärare, men så kom ju den stora olyckan och han togs ifrån mig — här överväldigades åter min mor av rörelse.

— Se så, se så! sade miss Betsey.

— Jag förde hushållsboken mycket ordentligt och gick var afton igenom utgifterna med mr Copperfield, utbrast min mor mellan tvenne tårefloder.

— Se så, se så! sade miss Betsey. Gråt inte mera.

— Och aldrig föll det ett ovänligt ord oss emellan angående den saken, utom då mr Copperfield anmärkte på att mina treor och femmor voro alldeles för lika eller att jag

svängde svansarna på sjuorna och niorna, återtog min mor med förnyad energi, men så grät hon igen.

— Du gråter dig sjuk, sade miss Betsey, och det får varken du eller min guddotter något gott av. Se så, sluta då en gång!

Argumentet var icke illa valt för att lugna min mor. Därtill bidrog dock kanske i än högre grad hennes tilltagande illamående. En stunds tystnad inträdde, endast avbruten av miss Betseys stundom upprepade "ha!" och "ah!" där hon satt med fötterna stödda mot spiselgallret.

— Jag vet, att David för egen räkning satt in sina pengar på en livränta, sade hon till sist. Vad gjorde han för dig?

— Mr Copperfield, svarade min mor, som hade litet svårt att få fram orden, var nog omtänksam och god att draga försorg om att en del därav vid hans död överflyttades på mig.

— Hur mycket? frågade miss Betsey.

— Etthundra fem pund om året.

— Det kunde ha varit sämre, sade min tant.

Ordet passade in på stunden. Min mor var nu så mycket sämre, att då Peggotty kom in med tebrickan och ljusen, såg hon genast hur sjuk hon var — miss Betsey skulle nog ha sett det, även hon, om det ej varit så mörkt — och hjälpte henne i största hast att komma upp på sitt rum. Ham Peggotty, hennes brorson, som några dagar utan min mors vetskap varit gömd i huset, som tillfällig budbärare i händelse av behov, skickades genast att hämta barnmorska och läkare.

Dessa båda allierade makter förvånades högligen, då de med några minuters mellanrum båda anlände, att framför brasan i vardagsrummet finna en okänd dam med mörk uppsyn, som med hatten bunden över vänstra armen satt och stoppade ljusröd bomull i öronen på sig. Som Peggotty inte visste vem hon var och min mor ingenting sade om

hennes, föreföll hon som ett mysterium, och det faktum, att hon hade ett helt bomullsförråd i fickan och proppade öronen med ifrågavarande artikel, minskade icke det högtidliga i hennes närvaro.

Doktorn, som varit uppe och kommit ned igen, och som antagligen kände sig övertygad om att denna okända dam och han skulle komma att tillbringa åtskilliga timmar på tu man hand, försökte att visa sig artig och sällskaplig. Han var den anspråkslösaste av sitt kön, den allra mildaste lille man. Han gled på sned in i rummet för att taga så liten plats som möjligt. Han gick lika tyst som vålnaden i Hamlet, ja, stillsammare än den. Huvudet höll han på sned, dels till följd av anspråkslöst ringaktande av sin egen person, dels till tecken av anspråkslöst uppskattande av andra. Det är för litet sagt, att han ej gjorde en mask förnär. Han kunde icke ha hutat åt en galen hund. Kanske hade han kunnat säga den ett stilla varnande ord, ty han talade lika långsamt som han gick, men till ett otidigt eller häftigt sådant hade han aldrig kunnat förleda sig.

Mr Chillip såg fromt på min tant, och efter att ha bugat sig med huvudet på sned, sade han med anspelning på den rosafärgade bomullen, i det han lätt vidrörde sitt vänstra öra:

— Någon liten lokal åkomma, inte sant?

— Vad för något? gentog min tant och ryckte bomullen som en kork ur ena örat.

Mr Chillip blev, som han sedan talade om för min mor, så skrämmd av min tants häftighet, att det var tur att han inte förlorade kontenansen. Han upprepade emellertid helt vänligt:

— Ni lider av någon lokal retlighet?

— Åh prat! svarade min tant och stoppade åter in korken.

Mr Chillip hade nu intet annat val än att helt beskedligt sitta och se på henne, medan hon stirrade på elden, tills han åter blev ombedd att komma dit upp. Efter en kvarts frånvaro kom han tillbaka.

— Nå? sade min tant.

— Åh jo, svarade mr Chillip, det går nog långsamt framåt.

— Ba-a-aah! sade min tant med stark vibrering på det om förakt vittnande utropet. Och så korkade hon sig igen som förut.

Som mr Chillip sedan sade min mor, blev han nu nästan stött. I egenskap av läkare blev han nästan stött. Icke dessmindre satt han kvar i nära två timmar och såg på henne, under det att hon såg på elden. Och så tillkallades han igen. Efter en stunds frånvaro kom han åter tillbaka.

— Nåå? sade min tant och tog åter bomullstussen ur det åt honom vända örat.

— Joo, svarade mr Chillip, joo, det går nog långsamt framåt.

— Asch då! sade min tant och gav mr Chillip en blick, som han absolut icke kunde uthärda. Den var, enligt vad han sedan sade, ägnad att förkrossa honom. Nu föredrog han att gå och sätta sig i mörkret och det starka draget i trappan, tills han åter fick bud efter sig.

Ham Peggotty, som gick i folkskolan och var en huggare i sin katekes, följaktligen att anse som ett trovärdigt vittne, berättade dagen därpå, att då han en timme efter nyss skildrade scen råkat titta in genom dörren till vardagsrummet, hade miss Betsey ögonblickligen upptäckt honom och fått tag i honom, innan han hunnit retirera. Däruppifrån hade nedträngt ljudet av steg och röster, som han antog, att bomullen icke utestängde, ty den livliga damen hade gripit fast i honom och begagnat honom som ett offer att utgjuta sin starka sinnesrörelse över, när ljuden

voro som mest genomträngande: Hon hade tagit honom i kragen och låtit honom marschera fram och tillbaka, alldeles som om han fått för mycket opium, och vid nyssnämnda tillfällen hade hon skakat honom, tagit honom i håret, skrynklats till hans skjortbröst och stoppat bomull i hans öron, som om hon förväxlat dem med sina egna, samt plågat och misshandlat honom på många sätt. Detta bekräftades delvis av hans faster, som träffade honom klockan halv ett, då han nyss blivit frigiven, och som intygade, att han då var lika röd som jag.

Den fromme mr Chillip kunde vid ett sådant tillfälle mindre än någonsin hysa groll mot någon människa. Så fort han blev ledig, gled han på sned in i vardagsrummet och sade på sitt allra ödmjukaste sätt till min tant:

— Nu har jag den glädjen att kunna lyckönska er, madame.

— Till vad? frågade min tant med skärpa.

Mr Chillip kände sig åter förlägen till följd av min tants ytterligt stränga sätt; han bugade sig därför helt kort och smålog för att blidka henne.

— Vad i all världen går det åt karlen? utbrast min tant otåligt. Har han inte mål i munnen?

— Lugna er, min bästa fru, sade mr Chillip med sin mildaste röst. Ni har ej längre någon anledning till oro. Lugna er.

Man har sedan ansett det som ett underverk, att inte min tant tog honom i axlarna och skakade honom, skakade sanningen ur honom. Hon skakade bara på huvudet åt honom, men det gjorde hon på ett sätt, som kom honom att darra.

— Jaha, återtog mr Chillip, sedan han samlat mod att fortsätta, jag har den glädjen att kunna lyckönska er, madame. Nu är det överståndet och lyckligt överståndet.

Under de fem minuter eller så vid pass som mr Chillip anslog till framförandet av detta lilla tal, observerade min tant honom noga.

— Hur är det med henne? frågade min tant och lade armarna i kors, med hatten alltjämt dinglande vid den ena.

— Åhjo, jag hoppas, att hon snart skall känna sig tämligen väl till mods, sade mr Chillip. Så pass nöjd och lugn som man kan hoppas av en ung moder under så sorgliga husliga förhållanden. Jag tror ingenting hindrar, att ni går in till henne om en stund. Det skulle kanske göra henne gott.

— Men hon då? Hur är det med henne? frågade min tant vasst.

Mr Chillip lade huvudet än mera på sned och såg på min tant som om han varit en liten snäll fågel.

— Barnet, sade min tant. Hur är det med den lilla?

— Åh, för all del, det trodde jag ni visste. Det är en gosse.

Min tant sade icke ett ord men tog hatten i hakbanden, som om den varit en slunga, måttade ett slag mot mr Chillips huvud, satte sedan på sig den utan att knyta den och gick för att aldrig komma tillbaka. Hon försvann som en missnöjd fé eller som en av dessa övernaturliga varelser jag ansågs ämnad att skåda; och hon kom aldrig tillbaka.

Nej, det gjorde hon inte. Jag låg i min korg, och min mor låg i sin säng; men Betsey Trotwood Copperfield var förpassad till drömmarnas och skuggornas land, de ofantliga områden, vilka jag så nyligen genomfarit; och ljuset i vårt fönster lyste ut över alla sådana resenärers jordiska mål, lyste på kullen där bortom askarna, som täckte hans stoft, förutan vilken jag aldrig kommit till.

II.

Jag börjar göra iakttagelser.

De första föremål som taga form för min erinring, när jag blickar långt tillbaka i de späda årens tomma rymd äro min mor med sitt vackra hår och sin ungdomliga figur och Peggotty utan spår till figur och med ögon så mörka, att de tycktes förmörka hela hennes ansikte, samt kinder och armar så röda, att det förvånade mig att inte fåglarna hellre pickade på dem än på äpplena.

Jag tycker mig minnas dessa båda kvinnor, nedhukade eller knäböjande mitt emot varandra på golvet för att bli riktigt små, och så jag, som tultade från den ena till den andra. Jag har också ett svagt minne av hur Pegottys pekfinger kändes, då hon räckte mig det. Synålen hade gjort fingret så strävt, att det var som om jag tagit i ett litet muskottrivjärn.

Det där är kanske bara inbillning, men nog tror jag, att de flestas minne sträcker sig längre tillbaka än många anse möjligt, och jag tror också, att många små barns iakttagelseförmåga är alldeles ovanligt skarp och korrekt. Jag tror till och med, att många i detta hänseende framstående vuxna män snarare kunna sägas icke ha förlorat än ha förvärvat denna förmåga, detta så mycket mer som jag vanligen märkt, att sådana män bibehållit en viss friskhet, saktmodighet och lätthet att göra till lags, vilket även kan anses som ett arv från barndomen.

Det kan väl tyckas, att det nu sagda utgör en liten avvikelse från ämnet, men jag vill då anmärka, att jag bygger dessa slutsatser på erfarenheter av det egna jaget;

och om det av något jag kommer att anföra i denna berättelse skulle framgå, att jag var ett barn med god iakttagelseförmåga och att jag som man bevarat ett klart minne av min barndom, så kan jag säga, att jag verkligen gör anspråk på båda dessa egenskaper.

Då jag, som jag nyss sade, ser tillbaka på min i dunkel höljda späda ålder, så är det två föremål som avteckna sig mot virrvarret, nämligen min mor och Peggotty. Vad minnes jag väl mer? Låt mig tänka efter.

Ur molnet framträder då vårt hus — icke nytt för mig utan helt välbekant, sådant jag ser det då. I bottenvåningen Peggottys kök med utgång till en mörk gård med ett duvslag på mitten, likvisst utan några duvor i; en stor hundkoja i ett hörn, utan någon hund, och så en massa höns, som förefalla mig ofantligt stora och som promenera omkring på ett hotfullt och utmanande sätt. En tupp finns det, som hoppar upp på en stolpe när han gal och som särskilt tycks giva akt på mig, då jag ser på honom genom köksfönstret. Han kommer mig att darra, ty han ser så morsk ut. Jag drömmer ibland om gässen utanför sidogrinden, som komma traskande och sträcka ut sina långa halsar efter mig, när jag går åt det hållet, jag drömmer som en av vilda djur omgiven man kanske sedan drömmer om lejon.

En lång korridor — vad den synes mig oändlig i minnets perspektiv! — leder från Peggottys kök till huvudingången. Från denna korridor går en dörr till en mörk handkammare, som jag springer förbi, när det är mörkt, ty inte vet jag, vad som kan finnas bland alla de där byttorna och krukorna och gamla tekistorna, när ingen är därinne med ett svagt brinnande ljus och släpper ut den unkna lukten av tvål, ättiksgurka, peppar, ljus och kaffe, blandade i samma pust. Och så är det två förmak, nämligen vardagsrummet, där vi sitta om kvällarna, min mor och jag